

Informace ze zdravotnictví Středočeského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha
1.9.2005

8

Psychiatrie vč. AT¹⁾ a sexuologie - činnost oboru ve Středočeském kraji v roce 2004

*Psychiatry incl. Alcohol and Drugs Guidance Centres and Sexology - Activity
in Branch in Středočeský Region in 2004*

Souhrn

Informace ze zdravotnictví kraje o činnosti oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie ve Středočeském kraji v roce 2004 obsahuje údaje o ambulantní péči z oblasti sítě zdravotnických zařízení, personálního zajištění, činnosti a stručný přehled pacientů podle užívané psychoaktivní látky. Údaje jsou členěny dle druhu zdravotnického zařízení a dle území.

Summary

Information on health service activity in the branch of psychiatry including alcohol and drugs guidance centres and sexology in the Středočeský region in 2004 contains data about out-patient care from area of health service network, personnel capacity, activity and a brief overview of patients by used psychoactive substance. Data are presented by type of health establishment and by territory.

Podkladem pro zpracování dat o činnosti v oboru psychiatrie (vč. AT a sexuologie) bylo zjišťování ročním výkazem o činnosti zdravotnických zařízení. Uvedený výkaz vyplňuje každé ambulantní pracoviště psychiatrie, sexuologie, AT pracoviště, zařízení parciální hospitalizace, zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti a ambulantní pracoviště psychiatrických léčení. Údaje o využití lůžkového fondu psychiatrických oddělení lůžkových zařízení byly čerpány ze zpracování pololetního výkazu o lůžkovém fondu zdravotnického zařízení a jeho využití. Pro výpočet relací na počet obyvatel byly použity demografické údaje ČSÚ. Všechna ambulantní a lůžková zařízení daného oboru, bez ohledu na zřizovatele, mají uzákoněnou povinnost uvedené výkazy předkládat.

Při rozboru dat, zvláště ukazatelů vztažených k počtu obyvatel kraje, bylo třeba mít na zřeteli, že zjišťování je prováděno v zařízeních na území Středočeského kraje a za pacienty, kteří zde byli ošetřeni (vyšetřeni). Svobodná volba lékaře a dopravní dostupnost hlavního města Prahy může vypovídací schopnost těchto údajů v některých případech výrazně zkreslit.

Statistická zjišťování byla přizpůsobena zákonu č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních, ze kterého vyplývají nové kategorie zdravotnických pracovníků. Proti dříve uváděné kategorii středních zdravotnických pracovníků (SZP) je v této publikaci nyní uváděna kategorie zdravotnických pracovníků způsobilých k výkonu zdravotnického povolání (ZPBD) tak, jak je vymezuje zmiňovaný zákon. Protože vymezení těchto pracovníků se od dřívější kategorie liší, nejsou uváděná data za ně plně srovnatelná s předchozími roky.

¹⁾ Pracoviště AT - zdravotnická péče pro osoby závislé na alkoholu a psychoaktivních látkách

K 31. 12. 2004 bylo ve Středočeském kraji zaregistrováno celkem 66 ambulantních pracovišť poskytujících psychiatrickou péči. Výkaz nepředložilo pouze 1 zdravotnické zařízení. V mapě poskytovatelů zdravotní péče v oboru psychiatrie jsou zobrazena všechna zařízení i s detašovanými pracovišti, na rozdíl od počtu uváděného v tabulkách, které následují. Body v mapě označují místa, kde se nachází alespoň jedno zdravotnické zařízení poskytující psychiatrickou péči.

Ambulantní péče

Ambulantní psychiatrickou péči ve Středočeském kraji v roce 2004 zajišťovalo celkem 118 odborných pracovníků v rozsahu 80,84 úvazků (včetně smluvních pracovníků). Z celkového počtu tvořili lékaři 64,2 % úvazků, přičemž většina z nich byly psychiatři, podíl sexuologů byl zanedbatelný. Proti roku 2003 se celkový počet úvazků lékařů zvýšil o 15,2 %, a z toho zejména v kategorii psychiatrů o 6,1 úvazku (o 13,8 %). Většina lékařů pracovala v samostatných ordinacích, pouze 18,4 % v ambulancích lůžkových zařízení.

Vybavenost kraje odborníky v psychiatrické péči, měřená jejich počtem k počtu obyvatel je ve srovnání s celou republikou nižší. Zatímco v ČR připadlo na 100 000 obyvatel 6,92 lékaře, ve Středočeském kraji to bylo 4,54 lékaře. Přesto se vybavenost v kraji proti roku 2003 zvýšila o více než 14 % (v ČR to bylo necelých 7 %). V dlouhodobém vývoji tohoto ukazatele se však uvedená relace proti ČR zhoršovala; růst podílu počtu lékařů v ČR k počtu obyvatel je ve srovnání se Středočeským krajem rychlejší. Jednotlivé okresy se liší svojí vybaveností odborníky. Nejvyšší je tento ukazatel v okrese Mělník (6,9 lékaře na 100 000 obyvatel) a v okrese Praha - východ (5,8 lékaře), naopak nejnižší je v okrese Příbram (3,1 lékaře) a v okrese Benešov (3,6 lékaře).

Počet ošetření (vyšetření) v psychiatrických ambulancích se proti předchozímu roku zvýšil o 34 906 ošetření, tj. o 21,5 %. Tento nárůst je však z větší části (cca 24 tis. ošetření) způsoben především faktem, že v předchozím roce tři zařízení nepředložila i přes povinnost danou zákonem statistický výkaz. Na jednoho lékaře v kraji připadlo celkem 3 799 ošetření, v roce 2003 o 196 ošetření méně. Největší zatíženost vykázali lékaři v roce 2004 v okrese Rakovník (6 505 vyšetření na lékaře), kde došlo k úbytku odborníků, ale počet ošetření se přesto proti předchozímu roku zvýšil o 3 371 vyšetření. Přestože má Středočeský kraj proti celé ČR nižší vybavenost lékaři, tak počet vyšetření na 1 lékaře je pouze o 53 vyšetření vyšší. Z porovnání počtu ošetření podle pohlaví vyplývá, že psychiatrickou péči vyhledávaly častěji ženy než muži; z celkového počtu ošetření (vyšetření) připadlo 63,83 % na ženy, což je o téměř 4 procentní body více, než je poměr v celé České republice.

Statistickým zjišťováním jsou sledovány též počty prvních ošetření pacientů v daném roce, neboli počet pacientů, kteří byli v psychiatrických ambulancích v daném roce léčeni. V roce 2004 to bylo u lékařů ve Středočeském kraji 30 321 pacientů, což ve srovnání s předchozím rokem bylo o 5 129 více. První ošetření v hodnoceném roce vyhledalo 63,18 % žen.

V kraji jsou dvě ambulantní zařízení, v okrese Benešov a Kolín, která se specializují na léčbu dětí a dorostu. Proto také z pohledu věkové struktury pacientů byl v těchto okresech zaznamenán v roce 2004 nejvyšší podíl pacientů těchto věkových kategorií v kraji, a tím i nejvyšší podíl ošetření. Z celkového počtu ošetření dětí ve věku 0-14 let ve výši 5 555 bylo v uvedených okresech provedeno 4 211 ošetření, tedy tři čtvrtiny. Proti roku 2003 došlo k nárůstu tohoto ukazatele ve Středočeském kraji o 10,8 % a v okresech Benešov a Kolín došlo dokonce k růstu o více než 30 %.

Statisticky jsou též sledovány vybrané skupiny diagnóz, pro které byli pacienti v daném roce prvně ošetřeni. Nejčastějšími vyšetřeními, tak jako v jiných letech, byly u pacientů v roce 2004 neurotické poruchy (39,7 %) a afektivní poruchy (19,5 %). Dalšími častými

poruchami, které byly u pacientů diagnostikovány, byly organické duševní poruchy a též schizofrenie, i když jejich výskyt byl v porovnání s předchozími skupinami diagnóz již nižší a procento ošetření pro tato onemocnění bylo u organických duševních chorob 11,3 % a schizofrenie 6,9 %. Počet ošetření v přepočtu na 10 000 obyvatel je ve Středočeském kraji ve všech vybraných onemocněních značně nižší než v celé ČR. Největší je tento rozdíl u vývojových poruch v dětství a adolescenci, kde je tento ukazatel ve Středočeském kraji o téměř 60 % nižší než v ČR a u poruch vyvolaných alkoholem, kde je o necelých 57 % méně případů na 10 000 obyvatel než v ČR (proti roku 2003 se tento rozdíl ještě prohloubil). Právě na tyto ukazatele bude mít vliv blízkost hlavního města Prahy, kde jsou umístěna specializovaná pracoviště, která jsou využívána i obyvateli Středočeského kraje.

Počet pacientů AT pracovišť, kteří tvoří tzv. živou kartotéku, tzn. pacienti, kteří se aktivně léčí a navštívili pracoviště v daném roce alespoň 1x (tedy jejich záznam není starší než 1 rok) byl v roce 2004 vykázan v počtu 3 436 pacientů, z toho v souvislosti s alkoholem 53,6 % a v souvislosti s drogami 46,4 % pacientů. V přepočtu na 10 000 obyvatel je ve Středočeském kraji, ve srovnání s Českou republikou, o 8,54 pacienta s alkoholovým návykem méně (tj. o 34,5 %) a u osob užívajících drogy je sice jejich počet také nižší, avšak tento rozdíl je menší (o 7 %). Výrazněji nižší je však podíl pacientů závislých na drogách. Ti tvoří 58,81 % z celkového počtu pacientů užívajících drogy v kraji, proti 77,39 % závislých v celé České republice. Avšak i v tomto případě může být část pacientů, bydlících ve Středočeském kraji, v kartotékách lékařů v Praze. Proti roku 2003 došlo ke snížení počtu pacientů AT pracovišť. V souvislosti s alkoholem to byl téměř 10 % úbytek pacientů a v souvislosti s drogami skoro 17 % pokles pacientů. Došlo však ke zvýšení podílu závislých na alkoholu o téměř 9 procentních bodů a o více než 14 procentních bodů u podílu závislých na drogách.

Lůžková péče

V nemocnicích Středočeského kraje není žádné lůžkové psychiatrické oddělení, v kraji jsou však k dispozici 2 odborné léčebny specializované na psychiatrii se 680 lůžky pro dospělé na 3 odděleních - psychiatrie, AT a gerontopsychiatrie. K 31. 12. 2004 zabezpečovalo na těchto lůžkových odděleních péči 325,2 odborných pracovníků (počty pracovníků přepočtené podle délky úvazku), z toho 33,48 lékařů. Zátíženost zdravotnického personálu daná průměrným denním stavem obsazených lůžek na 1 odborného pracovníka byla v roce 2004 v těchto zařízeních o něco málo nižší než činil průměr v obdobných zařízeních České republiky - u lékařů 18,8 lůžek proti 19,8 v ČR a u sester u lůžka 2,9 lůžek proti 3,2 v ČR. V roce 2004 bylo na psychiatrických odděleních odborných léčebných ústavů Středočeského kraje hospitalizováno 2 661 pacientů. Vyšší nemocniční letalita oproti celorepublikovému průměru je ovlivněna již zmíněnou specializací jednoho ze zařízení na léčbu starších pacientů. Zde je i výrazně vyšší průměrná ošetřovací doba pacientů ovlivňující průměr v kraji. Využití lůžek na uvedených odděleních je poměrně vysoké a vyšší než v ČR, v roce 2004 převyšovalo o 7,3 dne. Při porovnání ukazatelů s předchozím rokem nedošlo k žádným výraznějším změnám.

Použité značky v tabulkách

Ležatá čárka (-) v tabulkách na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý

Zpracovala: Božena Kubíková
ÚZIS ČR, Středočeský krajský odbor
Centrum Lípa, Seydlerova 2451, 158 00 Praha 5
tel.: 251 627 429
e-mail: kubikova@uzis.cz, <http://www.uzis.cz>

Poskytovatelé zdravotní péče v oboru psychiatrie

**Personální zajištění ambulantní péče dle druhu zdravotnického zařízení
a dle územních celků**

Druh zdravotnického zařízení	Počet ZZ a pracovišť	Počet pracovníků ¹⁾					ZPBD ²⁾
		lékaři			psycho- logové		
		celkem	z toho				
			psychiatrii	sexuo- logové			
dle druhu zařízení							
Ambulantní část lůžkových ZZ	13	9,55	8,55	-	1,00	9,30	
Samostatná ordinace lékaře specialisty	44	40,70	40,50	0,20	0,75	16,28	
Ostatní ambulantní zařízení	8	1,66	1,34	0,32	0,20	1,40	
Celkem	65	51,91	50,39	0,52	1,95	26,98	
dle okresů							
Benešov	4	3,40	3,20	0,20	-	2,00	
Beroun	4	3,30	3,30	-	0,20	2,20	
Kladno	8	6,05	6,05	-	-	4,00	
Kolín	5	3,70	3,60	0,10	-	1,28	
Kutná Hora	4	3,89	3,89	-	-	1,50	
Mělník	7	6,55	5,55	-	-	3,00	
Mladá Boleslav	10	6,16	6,16	-	0,25	3,50	
Nymburk	7	3,82	3,60	0,22	-	0,92	
Praha-východ	3	6,00	6,00	-	-	3,00	
Praha-západ	5	3,70	3,70	-	0,50	1,00	
Příbram	5	3,28	3,28	-	1,00	3,18	
Rakovník	3	2,06	2,06	-	-	1,40	
Středočeský kraj celkem	65	51,91	50,39	0,52	1,95	26,98	

¹⁾ Součet úvazků, vč. smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb. o nelékařských povoláních § 5 - § 21

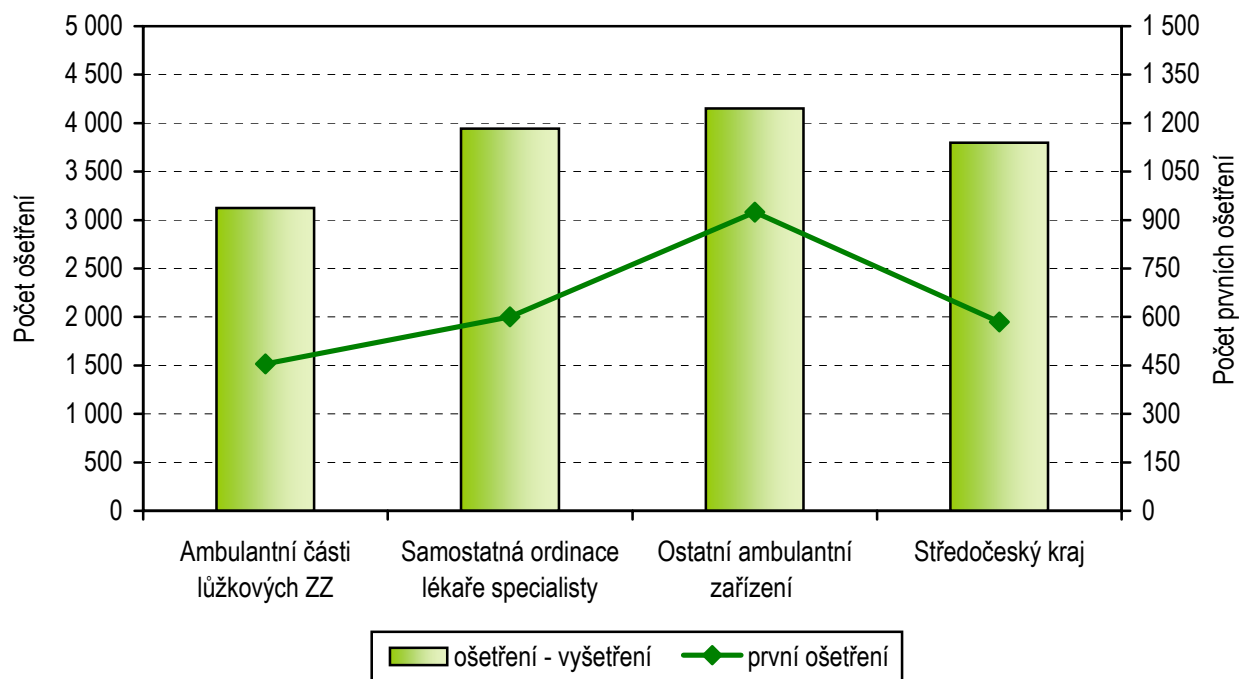
Ambulantní péče (počty ošetření - vyšetření) dle území

Území, okres	Počet ošetření - vyšetření			Počet prvních ošetření ¹⁾			Počet oš. - vyš. na 1 léč. pacienta
	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	
Benešov	14 732	56,98	19,62	2 717	56,09	16,56	5,42
Beroun	15 747	65,37	-	2 146	69,62	-	7,34
Kladno	24 819	65,53	0,00	4 148	66,68	0,02	5,98
Kolín	20 720	66,39	6,38	3 016	61,90	9,88	6,87
Kutná Hora	13 920	66,69	-	1 314	62,40	-	10,59
Mělník	18 237	56,60	1,79	2 467	59,83	2,63	7,39
Mladá Boleslav	21 268	61,03	2,18	2 589	61,07	8,00	8,21
Nymburk	12 960	69,29	2,45	2 259	72,47	5,58	5,74
Praha - východ	16 675	68,58	0,59	2 880	68,30	0,73	5,79
Praha - západ	10 177	65,37	0,04	909	65,57	0,22	11,20
Příbram	14 548	61,74	0,92	2 901	59,60	1,34	5,01
Rakovník	13 400	63,66	-	2 975	57,14	-	4,50
Středočeský kraj	197 203	63,83	2,82	30 321	63,18	3,99	6,50
ČR	2 647 852	60,03	3,59	449 680	59,54	5,30	5,89

¹⁾ Počet prvních ošetření v daném roce odpovídá počtu léčených pacientů v daném roce

²⁾ Osoby ve věku 0-14 let

Počet ošetření - vyšetření a prvních ošetření na 1 lékaře dle druhu zdravotnického zařízení

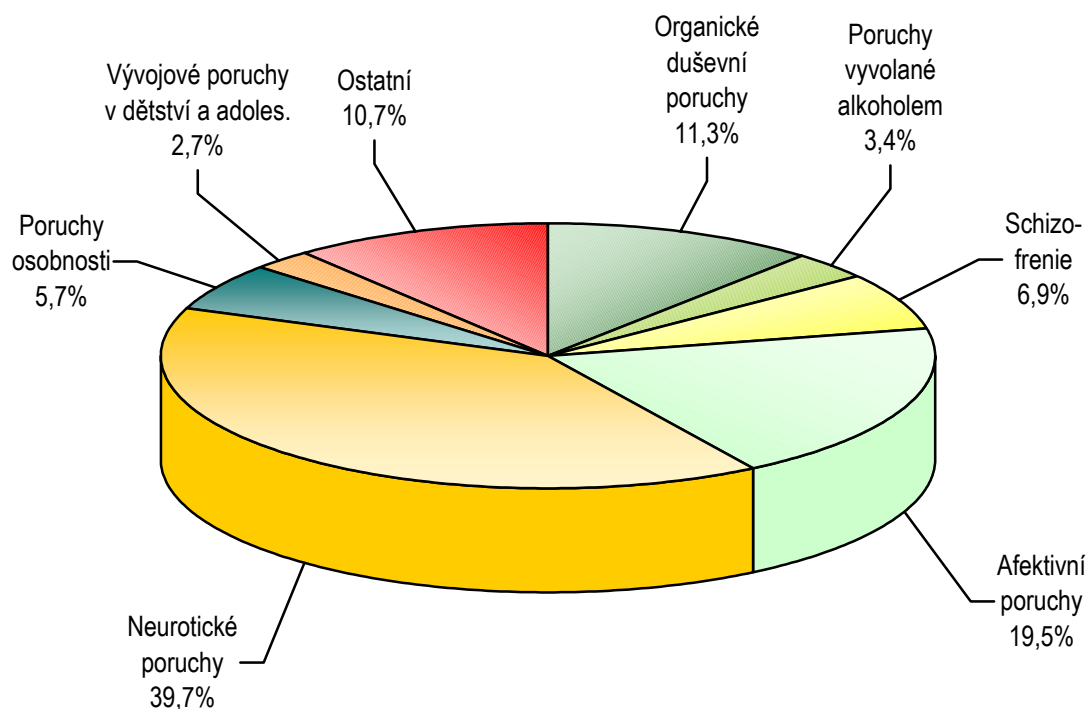
Vybraná onemocnění u léčených pacientů dle druhu zdravotnického zařízení

Druh zdravotnického zařízení	Počet prvních ošetření pro vybraná onemocnění ¹⁾						
	organické duševní poruchy	poruchy vyvolané alkoholem	schizofrenie	afektivní poruchy	neurotické poruchy	poruchy osobnosti	vývojové poruchy v dětství a adoles.
Ambulantní část lůžkových zdravotnických zařízení	404	441	133	378	1 243	166	242
Samostatná ordinace lékaře specialisty	3 470	715	2 161	6 252	11 771	1 619	709
Ostatní ambulantní zařízení	56	38	119	150	828	209	1
Středočeský kraj	3 930	1 194	2 413	6 780	13 842	1 994	952
	na 10 000 obyvatel ²⁾						
Středočeský kraj	34,54	10,49	21,21	59,59	121,66	17,53	39,07
ČR	48,09	24,27	39,12	83,18	172,25	25,61	96,65

¹⁾ Počet zjištěných diagnóz, ne pacientů

²⁾ U onemocnění vývojové poruchy v dětství a adolescenci je přepočítáno na 10 000 obyvatel ve věku 0-19 let

Struktura prvních ošetření pro vybraná onemocnění

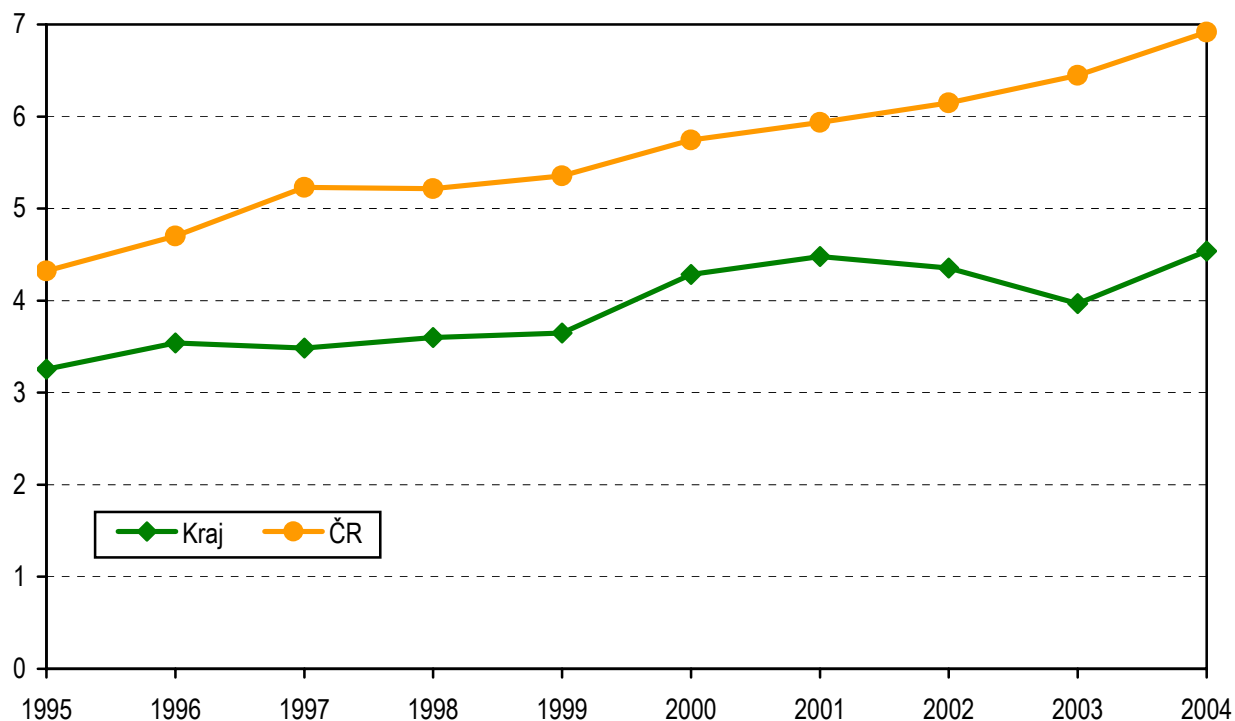
Pacienti ambulantních pracovišť AT dle užívané psychoaktivní látky a věku

Věk	Pacienti "živé kartotéky" podle užívané psychoaktivní látky					
	alkohol			drogy		
	celkem	z toho závislí ¹⁾ (%)	na 10 000 obyvatel ²⁾	celkem	z toho závislí ¹⁾ (%)	na 10 000 obyvatel ²⁾
0 - 14 let	-	.	-	6	.	0,35
15 - 19 let	6	.	0,84	170	.	23,91
20 - 29 let	373	.	20,90	847	.	47,47
30 - 39 let	718	.	43,08	291	.	17,46
40 a více let	744	.	13,55	281	.	5,12
Středočeský kraj	1 841	75,61	16,18	1 595	58,81	14,02
ČR	25 235	77,49	24,72	15 390	77,39	15,08

¹⁾ Pacient abuzér, závislý na psychoaktivní látce, s možností akutních intoxikací a zdravotního poškození

²⁾ Obyvatelé příslušné věkové skupiny

Počet lékařů na 100 000 obyvatel v letech 1995 - 2004

Využívání lůžkového fondu psychiatrických oddělení nemocnic a odborných léčebných ústavů (OLÚ) a zatížení zdravotnických pracovníků

Ukazatel	OLÚ	
	Kraj	ČR
Počet oddělení	3	31
Počet pracovníků ¹⁾		
lékaři	33,48	441,02
ZPBD ²⁾	214,72	2 833,50
sestry ²⁾ u lůžka	214,72	2 697,16
ZPOD ²⁾ u lůžka	77,00	1 139,29
Průměrný počet lůžek	680,00	9 638,52
Průměrný denní stav obsazených lůžek		
celkem	630,0	8 736,7
na 1 lékaře	18,8	19,8
na 1 sestru ²⁾ u lůžka	2,9	3,2
Počet lékařů na 100 lůžek	4,92	4,58
Počet ZPBD ²⁾ na 100 lůžek	31,58	29,41
Počet hospitalizovaných	2 661	41 986
Nemocniční letalita	75,6	41,5
Využití lůžek ve dnech	339,1	331,8
Průměrná ošetrovací doba	86,7	76,2
Prostoj lůžek ³⁾	6,4	6,6

¹⁾ Součet úvazků

²⁾ Zdravotničtí pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5 - § 21)

sestry - všeobecné sestry a porodní asistentky (§ 5 - § 6)

ZPOD - zdravotničtí pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29 - § 42)

³⁾ Ve dnech na 1 hospitalizovaného z lůžek schopných provozu

Seznam OLÚ s psychiatrickým oddělením v kraji:

Psychiatrická léčebna Kosmonosy

Sanatorium Topas, s.r.o., Škvorec